

— સુવિદ્યમ બહેનોને હર્ષભરી અપાંત —

બાલો રોના અંગન હોર કરો :

સુધારા નું શીખર

સુ. ઇ. દેવી કાર્યશાળા

અમલી પરીક્ષ કરનાર

દિવાલીમ નુરમુલ્કમદ (કોઈ બાપુર)

૧૯૪૫) ડી ૧ આનો (૧૦

અમદાવાદ

ઉદ્દેશ.

પ્રતી જોડીમાં રૂ. ૬૮. ઢેઢી કલમે લખાયેલી

આ પુસ્તિકાને જેટલું ખાસ કરીને કુતીયાણા મેમ્બર કોમમાં વેચ કરી ખેડેલા, કુરિયાણેનો નાશ કરવાના અને કોમમાં રિવાજોના નામે નાણાં, વખત અને દંડકતની થી ખરબાદીને અટકાવવાનો છે.

એક મેમ્બર જેવી મહાન મુરિયમ કોમ, કે જે પોતાના વેપાર અને સાહસ માટે દેશનરમાં પોતાનું અને રથાન ધરાવે છે તે કોમ માટે આવા અણુજાળના અને અણુવટતા રિવાજો સરમજનક અને અણુ ઈસ્લામી છે. અને તે રિવાજો થરી, ખીણ કોમ આપણી મળકરી અને હાંસી કરે છે હજી પણ મોઝો છે અને કાંઈ વખત પણ કે જેવી કરી આપણે આપણી કોમની પુનરચના કરીએ નહિ તે આપણી થનારી બોલાદ આપણી ઉર લાગ્યાન સિરાય પીળુ કંઈ નહિ મોકલે.

જેવટમાં માગ મું બધીઓ માતાઓ, બાઈઓ અને બહેનોને નજર મુલરિય છે, કે તેઓ આ પુસ્તિકા વાંચી તેના ઉપર અમલ કરી કરવી અને કોમની ટકરાતી નહવાને પાર લગાવે અંતમાં કુતીયાણા મેમ્બર કોમ માટે આ પુસ્તિકા તૈયાર કરી આપવા માટે જનાજ ઇશ્વારીય નુરમહમદ ને મુબારકબાદ ખાદિમે કોમ

કુતીયાણા

નુરમહમદ કોઈબખુર

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૫૨૬૦ કિંમત

ગ્રંથનામ સુધારાનું શીખર

વર્ગિક સ ૧૭૩૫૭૭૦ ૮૮૮૧૪

વિશેષ વિનંતી

મુસ્લિમ બહેનો !

આ પુસ્તિકા વાંચી બહુકશો નહિ. હું તમને માનપૂર્વક ખાત્રી આપુ છુંકે આખી પુસ્તિકામાં એક પણ લીટી આપને અયોગ્ય કે અવિચારી માલમ પડશે. નહિ આ સંસારી ચિત્તની કિમતનો તોલ કરતાં તેની ખામીઓને નજર અંદાજ કરશે. માત્ર સંગીત સ્વાદનોનો નકકર માવો જે આ લખાણની સુંદરતાનો મૂળભેદ છે તેજ શોધવા અને સાર ગ્રહણ કરવાનો. હું આપને આગ્રહ કરુ છું. આ લખાણના અક્ષરે અક્ષરમાં રહેલી સદલાવનાનો સ્વિકાર કરજો અને ખાત્રી રાખજો કે મેમણુ સસારની ખામીઆ તરફ આંગળી ચીંધવાની મારી તેમ માત્ર આપણી આવકારદાયક ખુબીઓ ખીતવવા કાળજ છે,

બહેનો ! તમારામાં ગોઠરો છુપાયલા છે પરંતુ તેમના મુલ્ય આંકવારાઓ નથી. તમે ઈન્સાની ઝીન્દગીને પરમ સુખમાં ફેરવી નાખનાર પનોતી દેવીઓ છો.

(૨)

અટલી વિનંતી પછી હું તમને આગ્રહ કરીશ કે,
જિંકાડા આ પુસ્તક મિત્ર દહેશને, ફેરવે તેના પાત્ર,
જુલાદોતથી, અને તોડ કરો તેનો અપહ્રાતી તરીકે, અને
તેમ કરનાં તમને જે આપણા સમાજ જીવનમાં કંઈક કદંબુ
કે ખામી બહુ જાણાય તે તેને સુધારવાની કોશિષ કરવે.

આ પુસ્તક પ્રગટ કરવાનો હેતુજ આપણામાંના કદબુ
શરિષ્તો દૂર કરવાનો છે. દરેક જાહેનો શાંત દિશ અને ઠંડા
દિમાગથી તેવું મનન કરે એવી જિનીદ અને નેક અંજામની
આશા રાખતો,

આપનો નમ્ર સેવક

યુ. ઈ. દેહી

સુધારાનું શિખર

ખોટા રિવાજો દૂર કરે

ચાલ ચલની ચાલિયે દુનીયાકા ચકર દેખકર
ખુદ કુવે મે કોઇ ગિર ચકતા હય કયુકર દેખકર

થમ ઝરા ખેતાગીએ દિલ બચઠ જાને દે મુઝેહ
અવર ઈસ બસ્તીયે ચારઆસુ ગિરાને દે મુઝેહ

જહેનો ! આ પુસ્તિકા પ્રગટ કરવાનું કારણ એજ છે
--"આપણામાં ખોટા રિત-રિવાજો ફુસી ગયા છે, તથા
નવા નવા રિત-રિવાજો વધતા જાય છે તેને અટકાવવા."

(૪)

આપણી લાઈબ્રેરી ડોમે પોત પોતાના ખામીવાળા કુરિવાળેને તિલાંજલી આપી સુખી જિંદગી બસર કરે છે એક આપણે જ છીએ કે ખોટા રિવાજો પાછળ ઘસડાઈ નાણાંની ખરબચડી કરી દુ.ખી થઈ રહ્યા છીએ, છતાંય એ નાશકારક કુરિવાળેને છોડના નથી.

જનમથી લગાવી છેક મરણ સુધીના કુરિવાળે ઉપર નજર નાંખો તો તેમાં આપણને કીમતી વખત અને નાણાંની ખરબચડી જોવામાં આવશે એટલું જ નહિ પણ એ રિવાજો ઉપર ધ્યાનથી વિચાર કરશે તો આપણા બદનમાં અંગાત લાગી જશે, કે આપણે કદ નાશકારક દિશાએ ઘસડાઈ રહ્યા છીએ. અને એ રિવાજોને ઉત્તેજન આપનારાઓ ઉપર અંતઃકરણમાંથી ધિક્કાર અને લાઅનત વરસાવશે,

લ્હાવા હોંસ અને દુખમ પાછળ માંડા ખતી ટી. બી જેવીએપી બીમારીની માફક આપણે એ લાલચોને વળગી પડેલ છીએ. એ લ્હાવાની અંગારે આપણા સંસારને સળગાવી દીધાં છે. આપણને દુખી અને ખરબચડી કર્યા છે, ક્યાંય ના રાખેલ નથી એ લ્હાવા-છાવાથી હાલખેહાલ ખતી શરમ જમકે જિંદગી ગુંગરી રહ્યા છીએ, છતાં એ ધિક્કાર પાત્ર રસમોને વળગી રહ્યા છીએ.

(૫)

આપણા સહેલા સંસાર ઉપર દેહ અને ભંગીઓ તેમજ બીજા અન્ય હિતરતી કેમો પણ આપણા આવા રિવાજોની હજી મરકરી ઉડાવે છે, એ સિવાય આપણે ત્યાજ કરાવવા- ગયા તેમજ પાણી ભરનારીઓ કે જે આપણી સાથે ગત દિવસ બેસનારીઓ છે, તે પણ કુરિવાજો નરક નકરતની નજરથી જુએ છે, આવી રીતે આપણાજ પૈસાથી આપણાજ દાથોથી આપણીજ હજી મરકરી કરાવવી છતાંય આપણી અજરની પરવા આપણને હોજ ક્યાં? આપણા દિલ મુકાલ ખની ગયાં છે, મરી ગયાં છે.

આપણે ત્યાં બચ્ચુ પચન થાય છે, તે વખતે પણ કેટલા ખર્ચા કરાય છે. નશુંદ અને સાસુ તથા સગાં જ્ઞાણને મુખા બને સાકરના પછીકાં અપાય છે ફક્ત નામ રાખવાની ક્રિય કરવામાંજ રા. ૧૫ થી ૧૦૦ બરબાદ થાય છે.

મરી વખતે પણ ૧૦૦ થી ૧૫૦ રૂપીઆની પાયમાલી થાય છે, બચ્ચાનું બારાણું કરવામાં અરસ પરસ બસોબસો અ. ખર્ચાય છે. એ બધું શા માટે? બચ્ચાં માટે સાત બે બે ચાર ચાર ખમીસ બચ્ચાની દાદી સિવરાવીને પહેરાવે તે ન ચાલે? ખુદા ના ખારતા એ બાળક ગુજરી ગયું તો ને બારાણું શું કામનું? તેના મરણ બાદ ચુકતે અલ્લાહ બારે આપી દેવાના બનાવ કેટલાય ખની ચુક્યા છે. વળી એ બારાણું

(૬)

જોઇને દાઝ થાય કે નહિ ?

બારિયા ઉતરતી વખતે પણ જોજ મુળા અને પુડિકાની હિંમ હિંડા. ખાવાની દેજો ચઢે અને આખા ગામમાં રંગાર્પીયા બહેંચાય.

ન ખાવિન્દતી હાલતનો વિચાર ન બાઈ-આપની કમાણીની મથુત્રી ! ધરનો મઈ પોત નું પુરૂં કેવી રીતે કરશે, કોના પાસેથી ઉધાર લેશે, ક્યાં માંગવા જશે, કેવી રીતે ઝીન્દગી બચ્સર કરશે. કેવી કેવી ખતરનાક અને બચકર બોમ્બવર્ષા જેવી હાલતમાં કમાણીઓ કરે છે એના ખ્યાલ મુદ્દલ હોતે નથી. અને ખુદાના ખારતા જેના ઉપર ધરનો દારોમદાર છે તે માથુસ ઓચિંતો કમાનો બંધ થાય નોકરીથી ઉતરી જાય, બિમાર પડે મા મુજરી જાય તો કુટુંબની કેવી કંઠંથી હાલત થાય અને કેવું ઝિલ્લત ભયુ જીવન મુજરવું પડે એનો કંઈ વિચાર છે ?

વરસ દહાડે જે જે મથુત્રણ હજાર કમાનાર જ્યારે મુજરી જાય છે, તો તેના સિવાકામાંજ રાડ બોલે છેકે, અલ્લાદના દીધેલા જેને બચ્યાં છે. બાવડી છે ધરમાં કંઈ નથી, કાપડિયે આટલા માગે છે, ને તે આટલા. બિચારી બાવડી વલવલે છે, કોકરાં દલબળે છે, જાડાવાળો આટોખાય છે, બિચારી અવરત અને બચ્યાંઓનું શું થશે ?

(૭)

હાવામાં આજળ પાછળનો વિચાર કર્યા વગર બને. તેટલું હિડાવી નાખીએ ખોટી સરખ ખાતિર ખાવા બની જઈએ. અને નયજો વખત આવે ત્યારે રડી રડીને આપ્યો દુખાવ્યો. એ કરતાં પહેલાંથીજ સાકારથી વરતીએ તો ?

ખારિયા બાદ આવે મુન્નતનો દાવો. બસા આવો સારો મોંઠો ઠાણુ ઢાથથી જવા દે ! તે વખતે પણ મુળા-ચૂડાની લેગડ-દેવડ અને એજ સોપારી, પૂડીકાની આરામારી. ચહાની દેગો અને કપાળ, સમોસા, માજરનો હાથવો અને ખીર ખુર માતી ધમાલ સારા ટાણે નહિ હિડાવ્યે તો પછી હિડાવીશું ક્યારે બહેને પછી કસબ યા જમાતના ખચરાતી મહીનાઓ ઉપર નભવું પડે અને ધર્માદા બાજરા ખાવા પડે.

મુન્નત પતી મયા બાદ આવી નાતરાની ટેમ કહેવાય છે કે જોકરાનું મોહું તો માદણમાં જોવાય છે, પણ વડનું મોહું જોવાની ટેમ તો ખુદા માંડ માંડ દેખાડે છે. એટલે આવી મોંઘવારીના જમાનાનાં પણ મનમાનતું ન ખચીએ તો ચાલેજ કેમ ?

અરસ પરસ બન્ને પક્ષે પેઠ ભરી તે વખતે નાણાં હિડાવે છે, પચીસ પચીસ અને પચાસ પચાસ મૂળા દહા દહા અને વીસ વીસ સાકરના પડીકા, ચહા, સરખત, સોડા કાશી અને ખીરખુરમાની ધમાધમી દેજ અને પળાની ધમાલ.

(૮)

કોણ જુઓ છે જમાતના દ્વારા કે ઘરની હાલત ? એક રાંડીરાંડ માઈ પણ પોતાનું નામ કાઢવા અને નાક રાખવા ઉડવપણના છેલ્લે પાટલે જઈ ગેસે છે

એનો આપ થોડો હયાત છે કે મ્હારા છોકરા છોકરીના હાવા પૂરા કરશે. એના આપ નથી તો કંઈ મુંઝાવાનું નથી હું છુંના સાત આપ જેવી ? જે હેલ પાળીની વધારે ભરી લઈશ અને જે ધરનું વધુ કામ કરી લઈશ પણ મારા બચ્ચાં એનાં ટાણાં તો આબરુદારને છાજે તેવી રીતે ઉકેલીશ !

અચ્છા. એ તો થવા બધા સાગ ટાણાં પા મરણ વખતની ક્રિયાઓ તો જુઓ ! કોઈ મરણ થયું કે સગાંબહાણ તરફથી કુનીઓ આવે. ત્રણ દિવસ સુધી ખીચડીઓ ખવાઈ જારતની વખતે અકની જઈના જમણાં થાય. દસમ વખતે અકની અને મીઠાઈઓ ખવાય વીસમા વખતે પણ એવુંજ અને અને દહ તો થાય છે ઘડો ભરતી વખતે, સડેલી યા ગળેલી કોઈ લાણુ બાકી ન રહે. એ સીવાય સોજના સીરા ટીકડીઓ, ચિલ્લા કપાખ, સમોસા, પડા, મુલમુલા વિગેરે તથ્યાર કરાય છે. ખુદાની કુદરત તો જુઓ કે આંખમાંથી લોહીના આંસુ જારી હોય અને મોઢામાં સોજના સીરા અને કપાખ, સમોસા પડતા હોય, આતે મહુમ પાછા ગમી કે ખુશી ?

(૬)

. હરમાં જવાન મોત નિપત્યુ હોય અને આપણને આવા મલિદા સુઝે ? આવા ખાવા ભાવે ?

મરણ પાછળના આવા જમણો જોઈનેજ મહુમ અક'ર ઇલ્લાહાદીએ ઠીક કહ્યું છે કે-

ખતાઈ મરને કે બાદ કયા હોગા

પુલાવ ખાયેજે અહેઆય ફાતેહા હોગા,

મહેનો ! હું સાફ સાફ જણાવું છું કે આ ખાણું પીણું ઈસ્લામ મઝહબથી ખિલાફ છે. અલ્લાહ અને તેના પ્યારા રસુલ (સ. અ. વ) નારાઝ થાય છે. અને મહુમની રૂઠ પણ નાખુશ થાય છે. આટલી બધી મઝહબ વિરુદ્ધની ધમ લો કરવા કરતાં આપણે પોતે જ જાણતા હોઈએ પઠી મહુમને બખ્શવું જોઈએ એમ કરવાથી સવાબ મળે છે ખુદા ખુશ થાય છે.

એક ખીજની દેખાદેખી લખ-લુટખર્ચાઓ કરવા છતાંય આપણા સંસારનો બગડેલાજ રહે છે, એક ખીજ-છિપર વિશ્વાસ નથી. અરસપરસ સહનશ્કિતનો પણ અભાવ છે. વાતવાતમાં રિસામણ, નજીવી બાબતમાં કજીયા કંકાસ અને નજીવા કમડા અને મોઢું ફપ આપી જમાતે અને કોર્ટ ચઢવાનો ચરકો લાગી ગયો છે. એક ખીજની એ ઈજ્જતી કરવાનો ફક્ત સમજાવેસેલ છીએ, વેવાઈ-વેલાની અને આપસની

(૧૦)

કોતો કુવે અને તળાવે, મચ્છીપીડે અને મારકીટ ચૌટે અને ચકલે કરતાં અચકાતા નથી. કુતરાઓ એક બીજા સામે ધુરકાધુરકી કરે છે, આબાદ એવીજ હાલત આપણી છે. આપણા સંસાર કુત્તાકુત્તી જેવાં બની ગયા છે.

ધબી કયાંય પડ્યો હોય. અવરજ કયાંય પડી હોય બચ્ચાં આ કયાંય રંખડતા હોય, તોળ્યા તોળ્યા એ કંઈ સંસાર છે ! ખુદા ના કરે એવી કોઈની ખાનાખરાળી અને એવી ખુદાઈ-રીસામણુમાંજ અવરતોના મરણ થાય છે. મર્દ કુરીને મરે છે. બચ્ચાંઓ માબાપ કીહોણુ બની દયામણી હાલતે મુઝરે છુ તોય આપણને આપણી હાલત સુધારવાના વિચાર ક્યારે સુઝશે ?

કયાંક ધરતીકપ કુપે ખુદાનો કહેર નાઝિલ થાય છે તો કયાંક વટોળીયા રૂપે. તો કયાંક પાણીના પુર રૂપે તો કયાંક પહાડ કાટીને કહેરે-ખુદા નાઝીલ થાય છે, પણ બાંટવામાં તો સંસારિક અણુબનાવની સુરતમાં બલાએ નાબહાં નાઝિલ થઈ છે અને ખરું તો એ બલા ચમર નોત્રી આવી નથી. પણ આપણે ખાખુશી દબવત આપી ધામધુમથી તેડાવેલ છાએ. કારણકે આપણને સંસારિક સુખ જોઈતું નથી, સુખ બેસવું નથી. કોઈને સુખ બેસવા દેવું પણ નથી.

હવે વધારે વખત આવા રૈતિયાળ સંસારને ન નહાએ

તો મારું સુધરવાની કાશિય કરશું તો ઇન્શાઅલ્લાહ મારું સુધરી જઈશું.

તાવીજ, દોરા, ધાગા અને પલીતામાં પણ આપણે બહુ જ ઉંડા ઉતરી મર્યા છીએ. એ તાવીજ, દોરા, ધાગા, અને પલીતાનું ખ્યાન કરતા કંપારી છુટે છે. રહે રવાં હિમા થઈ જાય છે, આંખમાંથી આંસુ સરી પડે છે.

ખાવિંદને કમઝે કરવા અવરત મંડા. દોરા, ધાગા કરાવે નહીંદને કમઝે કરવા બેબાઈ છુમંતર કરાવે દેરાણીને રસ દેરાણી અને જોડાણીને તાબે કરવા દેરાણી એનો ઉપયોગ કરે, સાધુને બિલ્લી બનાવવા વહુ એનોજ આધાર લે એ એ મંદા ધધા માટે આપણે જ્યાં ત્યાં બટકીએ. નીચથી નીચના ત્રે એ માટે જઈએ. ગેતાનું અવરતમણું સુલી જઈએ પૈસાન પાણી કરીએ. ઇજજતનું લીલામ કરીએ, બદનામ થઈએ. એ પછવાડે આવરી બનીએ, પોતે દુખી થઈ બીજને દુખી કરીએ, છતાંય કામણુ કનાવવાના કલંકિત કામને ન ત્યાગીએ.

કામણુ કરાવી કેટલાકને કમઝે કરી લીધા ? ઉલટાવ અસંખ્ય સંસાર સજગી ઉડ્યા છે કો'ક માડી થઈ મર છે, તો કો'ક ધેસો બની ગયો છે કો'ક હુણે છે, તો કો'ક અવાર થઈ ગયો છે,

એક મુસલમાનને આવા કલકટ ધધા શોભે ? કમઝે કર-

(૧૨)

વાના અને મીઠાશ મુશ્કેલત વધારવાના ખરા હથિયાર તો સારી વર્તણૂક અને હળીમળીને રહેવું એ છે નકે કામણ?

આપણામાં ખીમારીઓ જુઓ ! કોઈ ઘર ખિમારીથી ખાલી છે ? અને ખિમારી પણ કેવી ! ખુદા રહમ કરે જીવ-લેણ અને નાણાંખાણ ખિમારીઓ. અવા ચોપી રોગ ૧૦-૧૫ વર્ષ પહેલાં જ્યાં હતાં ? આવી દીલ કંપાવનારી ખિમારીઓ ક્યાંય સાંભળી હતી ? એ બધું આપણા કંતુતોના પરિણામ રૂપ છે.

હસાદ, અદેખાઈ, ગિલા-ગિમત અને ટંટા હસાદ એ આપણા મુખ્ય ધંધા છે એ ધંધામાં પુરેપુરી ખાટ જોઈ લીધા પછી પણ એને તજ દેતા નથી.

ખમે તેવા સોના-ચાંદીના દાગીન પહેરી અને ઝરીઝીકના કુમડાં પહેરી ઝોઢી ચાલી આવતી મેમણુપાણીને જુઓ. સાવ પીળા હસદી જેવી, કબજાંથી કોઈએ ખેંચી કાઢી હોય એવી મુડદા જેવી, ન બદનમાં તાકાત ન ચહેરાપર રવનક.

સોના ચાંદી અને ઝરીઝીક અગર મુખના સાધન ગણાતા હોય તો પછી આવી બગડેલી હાલત કેમ ? ખરૂં સુખ સાદા ધર્મમાં છે, ચાંદી, સોના અને ઝરીઝીકમાં નથી.

અવરતને કદાચ જિન્દગીમાં મોટામાં મોટું મેલું હોય એ તે તલાકનુંજ હોય છે. કોઈ અવરત સીધી ના આવે તો

(૧૩)

“ તેને તલાક આપી દઈશ ” એમ મદદ કરે કે તુર્ત અવરતનું દિવસ કંપી ગય, આંખે અંધારા આવવા માંડે અને પેતાની ઝીન્દગી બરબાદ ન થાય એ દરદે પેતાની આફત સુધારે. પણ તલાકનું મેળું બાંટવામાં તો રથુંજ નથી. એ તો એક અનેક રવાનેની માફક રિવાજ થઈ ગયો છે. તલાક સાધાણુ વાત થઈ ગઈ છે.

કોઈ તકરાર કસાદમાં મુતલકા તલાક ખાધેલી અવરતને તલાકડીનું મેળું મારતાં, તો તે શર્મના મારે પાણી પાણી થઈ જતાં, થોડા દલાડા સુધી કોઈને મોઢું સુધ્ધાં બતાવતી નહિ. એ શર્મ હયા અને સ્વમાનના જમાવની વાત હતી. એ વાત તો ગઈ ગૂઝરી થઈ છે. હવે તો શર્મ હયા અને સ્વમાન વરાળ થઈ ગયાં છે. તલાક અચ્ચાંઓનો ખેલ બની ગઈ છે. કોઈપણ અવરતનો વિચાર ધણી સાથે રહી સુખી ઝિન્દગી ગુજારવાનો નથી. ધણી તે કયા દિસાબમાં ! તેને પુછવા માછવા વિના ઝાકરા ઝાકરીના નાતરા વિવાહ પણ અવરતો કરી દીએ છે એમાં તે વળી ધણીને શું પુછયું ? અવરત મદદમાં જરા જેટલું જાણડો થયો હોય કે તેની અફવા આખા ગામમાં પ્રસારવામાં આવે નાકે ઝાંપે તેનીજ ચચા ચચાવ તુર્ત અવરત તેના માવતરે રિસામણે બેસે મા-બાપ ભાઈ

(૧૪)

બહેન સમાવહાલા વિગેરે ઓકરીને સમજાવવાના પ્રદલે અવર
હિલકું ચડાવે, અને રીસામણીની મડાગાંઠ વધુ મજબુત બને
ઓકરા પક્ષ તરફથી મનામણા માટે આવે, આવંદા એવું નહિ
બને તેની ખાત્રીઓ આપે, છતાં અવરન-પક્ષ મકકમ રહે
અને લા-ધડક વગર અચકાચે ઠીલી દીએ કે તલાક કાલે આપતા
હો તેા આજેજ આપી દીયોને ! આવા અખુધરતા બોલોથી
ચાત વધી પડે.

બિચારા ધણી દુઃખે પરદેશ ખેડી ૧૦ થા ૨૦ મહીને
દેશમાં આવ્યો હોય; પરદેશની તકલીફો વેડી દેશમાં આરામ
કરવા પણ અત્રે તેા બેગમ સાહિબા રિસામ ખેડા હોય પછી
જ્યાં ત્યાં ૨-૩ મહીના પસાર કરી નિરાશ થઇ પાછો પરદેશ
સિધારે. બિચારા મર્દના નશીબમાં તેા બધેડાની જેમ કમાવાનું
અને કુતરાની જેમ ખાવાનું બધું હોય છે નહિતર આવું
તે હોય ?

પાછો તે ધણી દેશમાં આવે તેા જેને હક નિકાલની
અવરત કહે છે, તે તેા ધરે હોયજ નહિ. પોતાના માલતરે
બોજ માણતી હોય છે. એટલે ફરી ભાઈ તરફથી કાંઈ તેડવા
અથ તેને ન સાંભળી શકાય એવા બોલો. બોલે ચડત ખોરાકી
બોલાકી માગે, ધણીની રજા અને હાસનનો બિચાર કર્મા વિના

(૧૫)

રાજકોટ, જુનાગઢ, જેતપુર જમનગર યા પોરબંદર દવા માટે ગયા હોય તેના બીલોની ઉધરાણી કરે. મીરાંદાતાર ધણુ કુલીયા ખખાવી બામણાસેર, લલબામ, મુણેજ વિગેરે ઠેકાણે દવાકેર માટે લઈ ગયા હોય તેના ખર્ચા મંજી, એ બધાં નાણાં ભરી જાઓ, ઝાકરીને કંઈપણ નહિ કહેવું તેની જામી નગીરી આપો. અનં તે પછી તેડી જાઓ. એવા ફરમાવ છુટે અને એ નાણાં મુકવી રીધાં છતાંય આને બાને રીસામણે તો ખેસીજ જાય.

આવા કટાળાજનક આકૃતરૂપ સંસાર ક્યાંય દીઠા છે ? તુર્તના પરણેલાના સંસાર સળગે છે. પણ ૧૦-૧૦ ૨૦-૨૦ અને ૩૦-૩૦ વર્ષના જુના ધરસંસાર પણ તુટી પડ્યા છે. વેવાઈ-વેલાની ધણીબાણીઓ પણ તલાક આધેત્ર છે તેનું શું? કેવી દર્દનાક ઘટના કેવી કર્ણાજનક હાલત ?

બાળકીઓને દેખો ! તેણીઓ પણ માઝા મુકલી જાય છે. ધડધડ મા-બાપને તોછડાઈ ભર્યા રહામા જવાબ આપે છે, પોતાની મરજી પ્રમાણે વર્તે છે આટલી નાની ઉંમરમાં જ્યારે મા બાપને કેમે ચઢાવે છે. ત્યારે મોટી ઉંમરે પરણ્યા પછી એ ધણી સાસુ અને નણુદના કબજામાં રહેજ ક્યાંથી મીઠી રીતે ધરસંસાર ચલાવેજ કેમ ! કહેવત છે ને ? “પોષ્ટ

(૧૬)

બોલે ધરની વાણી " જ્યાં માતા પિતાના કૃતા-કૃતી જેવા
અવતાર હોય ત્યાં બાળક-બાળકીના સારા લક્ષણની આશા
રખાય શ્રી રીતે !

બુદ્ધિપાત્ર આપણાં બધાયને નેક દિલ્લપત આપે આમીન

ફર દર્દમન્દ દિલકો રોના મેરા રક્ષાદે
મે હોરા બો પડે હંચ શાયદ ઉન્હે જગાદે

-દર્કબાલ-

આજેજ આહકે અને

દર શનીવારે પ્રગટ થતા અઠવાડીક અખબાર

‘પાકિસ્તાન’ વાંચવા

અને અંતિમ વિષય વિષય દેખો મજમુનો ચાલુ વારતા

તથા દુન્યાના રંગદંગ ની મેળ માણવા આજેજ

આહકે અને. વાર્ષિક લરાજમ રૂ. ૬)

પાકિસ્તાન આફ્રીસ

કાલુપુર બલુચાવાડ અહમદાબાદ

આ મોચડી વતન પ્રી. પ્રેસ કાલુપુર-બલુચાવાડ-અહમદા
બાદમાં મી. હુસેનખાન જે. બખરએ છાપી અને
મી. ઈબ્રાહીમ નુરમહમદે કાઈઅતુર (દ. હિદ) થી
પ્રગટ કરી.

ધી ન્યુ બામ્બે હોલ

પ્રો. નુરમુહમ્મદ લતીફ શેઠ

કાપડના હોલસેલ અને રીટેલ વેપારી

બી. મ. બબ્લર કોઈમ્બતુર

પ્રાન્ય અમ્મરેર સ્ટોર

(પ્રો. નુરમુહમ્મદ લતીફ)

કટલરી જનરલ મરચંડ

બી. મ. બબ્લર કોઈમ્બતુર

ધી ન્યુ તાજ સ્ટોર્સ

(પ્રો. દલિપ્તીમ જમાલ એન્ડ સન્સ)

આલમેન્યુ ઇનેમલ ગ્લાસવેર ક્રાફ્ટરી એન્ડ કટલરી

જનરલ મરચંડ કોઈમ્બતુર

